

Kartläggning för Bo-Leva-Lära

Maria Hall och Inga-Lill Brodén

Bo-Leva-Lära serviceboende i Trollhättans Stad är ett boende med särskild service enligt lagen om LSS som är anpassat för personer med autism eller autismliknande tillstånd. När sex hyresgäster under år 2005 kunde flytta in i de nybyggda lägenheterna var det resultatet av många års planering och hårt arbete. Ledstjärna under hela processen var visionen om det goda livet och nyckelorden i planeringen var **Bo Leva Lära** och de har fortsatt vara hörnstenar i den nu etablerade verksamheten.

BO

Lägenheterna som består av två rum och kök och egen uteplats är utformade efter var och ens behov och önskemål. Husen är byggda runt en innegård och runt omkring finns ett grönområde. Lägenheterna och miljön ska inbjuda till aktiviteter både i gemenskap med andra och på egen hand.

LEVA

Innehållet och stödet i vardagen är individuellt utformat och anpassat. Meningsfulla och roliga aktiviteter och en bra balans mellan olika typer av aktiviteter är en självklar grund. Några av de boende har sin dagliga verksamhet på Bo-Leva-Lära. Det ger en helhet till vardagen med flytande gränser mellan arbete och fritid. Vardagliga sysslor, utflykter, simning, ridning, trädgårdsskötsel, djurskötsel och fysisk träning kan tillsammans med egen avkopplande tid vara det som ger dagen ett innehåll.

LÄRA

Begreppet lära syftar både på de boendes och på personalens lärande. För de boende handlar det om att ställas inför rimliga utmaningar, prova på nya saker, utveckla sina förmågor och vidga sina vyer. För personalen handlar det om att ständigt reflektera över situationer i det dagliga arbetet och att vara öppen för nya kunskaper. En bra ledare och välutbildad personal är den viktigaste beståndsdel i visionen om det goda livet för de sex hyresgästerna.

KARTLÄGGNING

För att redan från början kunna erbjuda det individuellt utformade boende som Bo-Leva-Lära ska vara hade vi under planeringstiden behov av att på ett systematiskt sätt kunna samla in uppgifter om individuella förutsättningar och behov av vardagsstöd hos de personer som skulle flytta in. Vi utarbetade ett kartläggningsmaterial genom att sammanställa idéer från andra kartläggnings- och bedömningsmaterial och kompletterade sedan med egna punkter och frågeområden.

För att få en så samlad bild som möjligt av den enskildes behov, förmågor och intressen var det viktigt att materialet skickades ut till anhöriga och personal som fanns nära personen i olika sammanhang.

Syftet var att ta till vara deras erfarenheter och kunskaper för att kunna individualisera stöd, hjälpmedel, anpassningar och aktiviteter i den nya bostaden.

Kartläggningsmaterialet gav oss svar på många frågor men behövde kompletteras med samtal med anhöriga och personal. Det var också viktigt att vi hade möjlighet att observera personen i de aktuella vardagsmiljöer som han/hon då befann sig i.

Efter den första sammanställningen utvärderades och utvecklades kartläggningsmaterialet ytterligare i samarbete med personal vid serviceboendet Bo-Leva-Lära.

För att rätt kunna tolka och använda sig av de data som samlas in vill vi rekommendera att personal först har genomgått en utbildning i **ett pedagogiskt arbetssätt anpassat för personer med autism** som anordnas av Utbildningscenter Autism.

Tillsammans med arbetsterapeutkollegorna Lisa Fritzell och Ellen Byström har Inga-Lill Brodén senare omarbetat delar av kartläggningen, bland annat indelningen av materialets frågeområden. Dessutom har begreppen kring självständighet respektive behov av stöd i vardagliga aktiviteter förtydligats med hjälp av Ulrika Aspflo's bok: *Aspflo om Autism*. Det är denna omarbetade version som nu finns i den 2017 uppdaterade artikeln *Kartläggning för Bo-Leva-Lära*.

Kartläggningsmaterialet börjar på nästa sida.

KÄLLOR

Lindström & Wennberg (1996). *Grepp om livet*. Hjälpmedelsinstitutet (www.hi.se)

Kartläggningsmaterial inför utbildning om pedagogiskt arbetssätt. Utbildningscenter Autism

Många goda krafter. Trollreda resurscenter.

Ulrika Aspflo (2015): *Aspflo om autism*. Aspflo & Klamas AB

Artikelförfattare är **Maria Hall**, socialpedagog och **Inga-Lill Brodén**, leg. arbetsterapeut.

KARTLÄGGNINGSMATERIAL

Detta är ett frågeformulär med syfte dels att kartlägga en persons färdigheter inom vardagliga aktiviteter, dels att inhämta information om hans/hennes resurser, svårigheter, behov och intressen. Materialet används vanligen i samband med nyinflyttning, eller byte av verksamhet. Men kan också användas för att få en samlad bild av en persons förmågor, behov och intressen.

Utifrån detta material och enskilda samtal kommer vi att sammanställa en genomförandeplan, i syfte att kunna erbjuda en begriplig och hanterbar vardag med delaktighet i meningsfulla aktiviteter för brukaren.

Kartläggningsblanketten innehåller många frågor, men vi är mycket tacksamma om Du vill delge oss Din uppfattning. Försök svara på det Du kan och gärna med konkreta exempel. Får Du inte plats att skriva så använd baksidan på pappret, eller bifoga tillägg på separat papper (med hänvisning).

Jag som fyller i formuläret heter: _____
och jag är förälder, anhörig, god man eller personal i boende/daglig verksamhet/korttids (ringa in det som gäller).

Materialet önskas åter vecka: _____

TACK PÅ FÖRHAND

Källa: *Trollhättans Stad, Maria Weiselius och Inga-Lill Brodén:*

Blankett – Kartläggning av brukares självständighet och stödbehov

Se även: www.pedagogisktperspektiv.se (Artiklar – Artikel 11: Bo Leva Lära)

KARTLÄGGNINGSMATERIAL

Förmågor och behov

Kommunikation:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Talar han/hon?			
Talar med meningar?			
Talar med enstaka ord?			
Använder tecken?			
Visar med kroppen eller med gester vad han/hon vill/inte vill?			
Använder ritade bilder/foton eller pictogrambilder för att visa vad han/hon vill/inte vill?			
Använder saker/föremål för att visa vad han/hon vill/inte vill?			
Förstår talat språk?			
Förstår enstaka ord?			
Förstår tecken?			
Kan han/hon spontant kommunicera om något? Ja ☐ Nej ☐ (berätta, fråga, kommentera)			
Ge exempel på hur och om vad? _____			

Symbolförståelse:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Förstår ritade bilder/foton eller pictogrambilder?			
Läser och förstår enstaka ord?			
Läser och förstår skriven text?			
Skriver enstaka ord?			
Skriver meningar?			

Tidsuppfattning:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Klarar han/hon av att ha fri tid?			
Kan han/hon vänta?			
Vet han/hon hur lång tid saker tar t.ex. att duscha eller tvätta en maskin tvätt?			
Kan han/hon beräkna vad man hinner på en viss tid?			
Förstår han/hon tidsplanering upp till en dag?			
Förstår han/hon tidsplanering för flera dagar?			
Förstår han/hon tidsplanering för en längre tid?			
Har han/hon en dagsplanering? ☐ Med föremål ☐ Med bilder ☐ Skrivet			Beskriv:

Kvantitetsuppfattning:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Kan han/hon benämna rätt antal genom att titta på föremål och räkna i huvudet?			
Vet han/hon vad olika siffror heter?			
Förstår antal t.ex. att duka till 5 personer?			
Vet han/hon vad mynt och sedlar är värda i förhållande till varandra?			
Vet han/hon vad man kan köpa för varor utifrån olika värden på mynt och sedlar?			
Räknar plus och minus?			
Räknar med miniräknare?			

Kvalitetsuppfattning:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Parar ihop färger t.ex. lägger rött på rött kort, blått på blått kort?			
Parar ihop bilder dvs. lägger två likadana bilder på varandra?			
Parar ihop föremål dvs. lägger gaffel på gaffel och kniv på kniv?			
Parar ihop bokstäver t.ex. lägger A på A, e på e?			
Parar ihop siffror t.ex. lägger 1:a på 1:a, 5:a på 5:a?			
Parar ihop skrivna ord?			
Kan sortera material t.ex. skruvar för sig och muttrar för sig?			
Kan sortera bilder på olika kategorier t.ex. bilder på möbler för sig och bilder på kläder för sig?			

Orsaksuppfattning:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Förstår han/hon sambandet mellan att t ex spara pengar för att sedan kunna köpa en dator?			
Förstår han/hon att om lampan inte lyser, så kan det bero på att han/hon inte tryckt på knappen, att kontakten inte är i, en propp har gått, eller på grund av strömavbrott?			
Kan han/hon följa ordningsföljden i instruktioner t.ex. från vänster till höger, uppifrån och ned?			

Kan han/hon följa instruktioner? ☐ Med föremål ☐ Med bilder ☐ Skrivna ☐ Verbala	Beskriv:
---	----------

Finmotorik:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Kan han/hon utföra uppgifter som kräver finmotorik, t ex: paketera, stoppa bröd i en påse, klippa med sax?			

Sociala färdigheter:

Tycker han/hon att göra saker med andra? Ja Nej

Ge exempel på vad: _____

Blir han/hon störd av personer i sin närhet? Ja Nej

Ge exempel på situationer: _____

Sociala färdigheter (exempel):	JA	NEJ	KOMMENTAR
Äta tillsammans med andra?			
Sitta kvar vid matbordet tills alla är klara?			
Gå på bio?			

Sociala färdigheter (forts):	JA	NEJ	KOMMENTAR
Gå på restaurang?			
Åka till organiserade aktiviteter som arrangeras av t.ex. FUB?			
Åka med på utflykt?			Ge exempel:

Perception:

Blir han/hon störd av vissa ljud?

Ja

Nej

Ge exempel på vad: _____

Blir han/hon störd av vissa detaljer i miljön?
(t.ex. ljus, färger, mönster)

Ja

Nej

Ge exempel på vad: _____

Blir han/hon störd av vissa känselintryck?
(t.ex. beröring, kyla, värme, vissa material/textilier mot huden)

Ja

Nej

Ge exempel på vad: _____

Blir han/hon störd av vissa lukter?

Ja

Nej

Ge exempel på vad: _____

Blir han/hon störd av smaker, konsistenser eller temperatur på mat? Ja Nej

Ge exempel på vad: _____

Initiativförmåga:

Kan han/hon påbörja någon/några aktiviteter på eget initiativ? Ja Nej

Ge exempel på vilken/vilka: _____

Kan han/hon avsluta aktiviteter på egen hand? Ja Nej

Om inte, på vilket sätt behöver han/hon hjälp med att avsluta? _____

Förmåga att välja:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Väljer själv vad han/hon vill göra?			
Kan han/hon välja mellan olika alternativ?			Ja ☐ Nej ☐
Ge exempel på hur och om vad? _____			

Hur förmedlar han/hon till er vad han/hon valt? _____

Arbeta självständigt:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Kan arbeta med arbetsuppgifter självständigt utan eller med hjälpmedel?			
Ungefär hur länge: _____			
Ge exempel på uppgifter: _____			

Sysselsätta sig själv:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Kan han/hon sysselsätta sig själv under fri tid inomhus?			Ja ☐ Nej ☐
Ungefär hur länge: _____			
Ge exempel på vad: _____			

Kan han/hon sysselsätta sig själv under fri tid utomhus?

Ja

Nej

Ungefär hur länge: _____

Ge exempel på vad: _____

Återhämtning och vila:

På vilket sätt återhämtar han/hon sig efter aktiviteter som krävt koncentration och ansträngning?

Känslor:

På vilket sätt uttrycker han/hon känslor?

Glad? _____

Ledsen? _____

Arg? _____

Andra känslor? _____

Hur bemöter ni honom/henne i olika känslor?

Glad? _____

Ledsen? _____

Arg? _____

Andra känslor? _____

Kan han/hon uttrycka att han/hon har ont?

Ja

Nej

På vilket sätt uttrycker han/hon smärta? _____

Hur bemöter ni honom/henne när han/hon uttrycker att han/hon har ont?

Förändring:

Hur reagerar han/hon på förändringar t.ex. nya personer eller nya miljöer?

På vilket sätt behöver han/hon förberedas inför nya miljöer/aktiviteter/resor?

Problemskapande situationer:

Har han/hon några beteenden som ni tycker är ett problem? Ja Nej

Beskriv eventuella problem: _____

Hur gör ni för att förebygga att problemskapande situationer uppstår?

Vad gör ni när problemskapande situationer uppstår? _____

Vanor och rutiner:

JA

NEJ

KOMMENTAR

Har han/hon stort behov av rutiner?

Ge exempel på vilken/vilka: _____

Inläring:

Hur gör ni när ni lär honom/henne nya saker?

Fysiskt stöd?(Anhörig/personal hjälper med sin hand på hans/hennes hand)

Muntligt stöd?(Anhörig/personal säger något)

Visar?

Använder gester?(Anhörig/personal pekar)

Beskriv: _____

Brukar han/hon be om hjälp?

Ja

Nej

I så fall på vilket sätt? _____

Övrigt:

Har han/hon ytterligare någon funktionsnedsättning?

Ja

Nej

(t.ex. synnedsättning, hörselnedsättning, motorisk nedsättning)

Om ja beskriv närmare: _____

Använder han/hon någon medicin?

Ja

Nej

Vad för medicin/mediciner? _____

Är han/hon allergisk mot något och i så fall vad?

Ja

Nej

Något annat ni tycker det är bra för oss att veta? _____

Beskriv färdigheter/förmågor som han/hon har och som inte framkommit genom de tidigare ställda frågorna:

Intressen, fritid:

Vad tycker han/hon bäst om att göra? _____

Har han/hon något favoritintresse eller någon favoritsak? _____

Intressen, fritid (exempel):	JA	NEJ	KOMMENTAR
Se på TV?			
Se på dvd/videofilm?			
Lyssna på musik?			
Läsa?			
Titta i tidningar och böcker?			
Måla, rita?			
Skriva?			
Pussla?			
Spela spel?			
Använda dator?			
Handarbete/pyssla?			
Promenera?			
Cykla?			

Intressen, fritid (exempel, forts):	JA	NEJ	KOMMENTAR
Rida?			
Jogga?			
Bada/simma?			
Vad tycker han/hon <u>inte</u> om att göra? _____			

Samlar han/hon på något? _____			

Vardagsaktiviteter

Äta, dricka:	JA	NEJ	KOMMENTAR
Äter han/hon själv?			
Dricker han/hon själv?			
Delar han/hon maten själv?			
Tar han/hon mat från fat/skål/kastrull själv?			
Kan han/hon bedöma mängd mat att äta?			

Vägledning för svarsalternativ ⇒	<i>Kan göra själv, utan hjälp</i>	<i>Kan göra själv, med hjälpmedel</i>	<i>Anhörig/personal säger något</i>	<i>Anhörig/personal pekar</i>	<i>Anhörig/personal hjälper med sin hand på hans/hennes hand</i>	<i>Han/hon gör inte själv</i>	<i>Anhörig/personal har inte observerat hur han/hon gör</i>
Aktivitet	Självständig	Självständig med hjälpmedel	Med muntligt stöd	Med stöd av gester	Med fysiskt stöd	Anhörig/personal gör	Vet inte
Hygien:							
Bedöma när/hur ofta tvätta händerna							
Bedöma färdig tvätta händerna							
Bedöma när/hur ofta duscha							
Bedöma mängd schampo/tvål							
Bedöma när duschat färdigt							
Bedöma när/hur ofta borsta tänderna							
Bedöma färdig borsta tänderna							
Bedöma när/hur ofta gå på toaletten							
Bedöma färdig på toaletten							
Hygien vid toalettbesök							
Byta mensskydd							
Bedöma när/hur ofta byta mensskydd							
Bedöma när/hur ofta raka sig							
Bedöma färdig raka sig							
Klippa naglar							
Bedöma när/hur ofta klippa naglar							
Kamma håret							
Bedöma när/hur ofta kamma håret							

Aktivitet	Självständig	Självständig med hjälpmedel	Med muntligt stöd	Med stöd av gester	Med fysiskt stöd	Anhörig/personal gör	Vet inte
På/avklädning:							
Välja kläder							
Anpassa kläder efter väder							
Bedöma när kläder är smutsiga							
Ta på sig underkläder							
Ta på sig strumpor							
Ta av sig underkläder							
Ta av sig strumpor							
Ta på sig kläder/övre							
Ta på sig kläder/nedre							
Ta av sig kläder/övre							
Ta av sig kläder/nedre							
Öppna dragkedja							
Stänga dragkedja							
Knäppa knappar							
Knäppa upp knappar							
Ta på sig skor							
Ta av sig skor							
Knyta skosnören							
Knyta upp skosnören							
Öppna och stänga kardborrband på skor							
Hänga upp ytterkläder							
Ställa ytterskor på plats							

Aktivitet	Självständig	Självständig med hjälpmedel	Med muntligt stöd	Med stöd av gester	Med fysiskt stöd	Anhörig/personal gör	Vet inte
Städa:							
Bädda sängen							
Bädda rent i sängen							
Bedöma behov av att bädda rent i sängen							
Bedöma när/hur ofta städa							
Dammtorka							
Dammsuga							
Våttorka golv							
Bedöma när färdig dammtorka							
Bedöma när färdig dammsuga/våttorka							
Välja rätt medel och rätt mängd							
Vattna blommor							
Tvätta:							
Sortera smutstvätt							
Sköta tvättmaskinen							
Dosera tvätt/sköljmedel							
Sköta torktumlare							
Hänga tvätt							
Ta ner tvätt							
Stryka							
Vika tvätt							
Sortera in i skåp/garderob							

Aktivitet	Självständig	Självständig med hjälpmedel	Med muntligt stöd	Med stöd av gester	Med fysiskt stöd	Anhörig/personal gör	Vet inte
Köksaktiviteter:							
Planera matinköp							
Handla							
Plocka in matvaror							
Hitta i kök							
Planera frukost och middag/kvällsmat							
Göra mellanmål, kall mat							
Följa enklare recept							
Ta fram ingredienser/redskap							
Använda timer eller äggklocka							
Använda spis							
Använda ugn							
Hitta rätt spisvred							
Välja rätt värme							
Bedöma färdig							
Använda elvisp							
Använda mikrovågsugn							
Brygga kaffe							
Använda måttsets							
Vispa, röra							
Hacka, skära							
Hälla							
Öppna mjölkpaket							

Uppgifter inom skola eller arbete/daglig verksamhet

<i>Vägledning för svarsalternativ</i> ⇒	<i>Kan göra själv, utan hjälp</i>	<i>Kan göra själv, med hjälpmedel</i>	<i>Anhörig/personal säger något</i>	<i>Anhörig/personal pekar</i>	<i>Anhörig/personal hjälper med sin hand på hans/hennes hand</i>	<i>Han/hon gör inte själv</i>
Vad gör han/hon på sin arbetsplats/skola idag?	Självständig	Självständig med hjälpmedel	Med muntligt stöd	Med stöd av gester	Med fysiskt stöd	Gör ej
Diskar						
Städar golv						
Dammar						
Städar toalett						
Putsar fönster/speglar						
Vattnar blommor						
Handlar mat						
Lagar mat						
Brygger kaffe						
Dukar						
Torkar disk						
Plockar in disk						
Gör smörgåsar						
Gör fruktsallad						
Gör grönsallad						
Bakar						
Blandar saft/juice						
Torkar av bänkar/bord						
Fyller på socker/kryddor						
Skriver inköpslista						
Tar upp matbeställningar						

Vad gör han/hon på sin arbetsplats/skola idag?	Självständig	Självständig med hjälpmedel	Med muntligt stöd	Med stöd av gester	Med fysiskt stöd	Gör ej
Ställer in i diskmaskin						
Plockar ur diskmaskin						
Byter handdukar						
Fyller på toarullar						
Tömmer papperskorgar						
Plockar upp skräp						
Sorterar tvätt						
Lägger tvätt i tvättmaskin						
Plockar ur tvätt ur tvättmaskin						
Hänger upp/plockar ner tvätt						
Stryker						
Gräver						
Planterar						
Sågar						
Paketerar ved						
Sopar						
Krattar						
Skottar						
Sandar						
Spikar						
Slipar						
Skruvar						
Tvättar bilar						

Vad gör han/hon på sin arbetsplats/skola idag?	Självständig	Självständig med hjälpmedel	Med muntligt stöd	Med stöd av gester	Med fysiskt stöd	Gör ej
Sopsorterar						
Målar						
Monterar						
Sorterar						
Paketerar						
Arbetar med datorn						
Arbetar i café						
Serverar						
Arbetar i affär						
Säljer varor						
Ställer upp varor i hyllor						
Inventerar i affär						
Tar emot beställningar						
Ringer in beställningar						
Hjälper äldre						
Kopierar						
Faxar post						
Skriver adresser						
Sorterar post						
Delar ut post						
Stämplar post						
Väger post						
Frankerar post						

